

Ochrana spotřebitele

Nezohlední-li obecný soud ochranu spotřebitele dle čl. 38 Listiny základních práv Evropské unie a právní úpravu přijatou k zajištění této ochrany, postupuje v rozporu s čl. 1 odst. 2 ve spojení s čl. 10a a čl. 4 Ústavy České republiky, a porušuje tím právo účastníků řízení na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 2778/19, ze dne 5.11.2019)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatelky K.F., zastoupené Mgr. M.K., advokátem se sídlem P., proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 3 č. j. 21 C 131/2019-37 ze dne 26. 4. 2019, za účasti Obvodního soudu pro Prahu 3 jako účastníka řízení a Welltrend, s. r. o., se sídlem P., zastoupené Mgr. P.M., advokátem se sídlem P., jako vedlejší účastnice řízení, tak, že rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 3 č. j. 21 C 131/2019-37 ze dne 26. 4. 2019 bylo porušeno základní právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Toto rozhodnutí se proto ruší.

Z odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Stěžovatelka odstoupila od smlouvy o koupi stolu, kterou jako spotřebitelka uzavřela s vedlejší účastnicí prostřednictvím e-mailové komunikace. V den, kdy jí byl stůl dodán, stěžovatelka po jeho prohlídce nevytkla zboží žádnou vadu, nicméně následující den se obrátila na vedlejší účastnici s tvrzením, že jí byl dodán stůl s poškozenou nohou. Poté, co vedlejší účastnice zamítla reklamaci stolu, stěžovatelka od kupní smlouvy odstoupila. Vedlejší účastnice jí však odmítla vrátit plnou kupní cenu - ponechala si 2 780 Kč (10 % z ceny stolu), a to jako náhradu škody. Podle vedlejší účastnice totiž stůl při dodání vadný nebyl a stěžovatelka odpovídá za snížení jeho hodnoty v důsledku závady, kterou mohla způsobit například chybnou manipulací se stolem. Obvodní soud pro Prahu 3 žalobu stěžovatelky na zaplacení 2 780 Kč s příslušenstvím zamítl. Podle obvodního soudu totiž stěžovatelka měla v den dodání stolu provést jeho řádnou prohlídku, při níž by zjevnou vadu, jakou by poškození nohy stolu představovalo, objevila. Tuto prohlídku však nečinila, a v důsledku toho jí nelze přiznat práva z vadného plnění. Stěžovatelka namítá, že obvodní soud svým rozhodnutím porušil její základní práva.

2. Ústavní soud zjistil z ústavní stížnosti, napadeného rozhodnutí a spisu, který si vyžádal, následující skutečnosti. Stěžovatelka si prostřednictvím e-mailové komunikace objednala od vedlejší účastnice stůl blíže specifikovaný v napadeném rozhodnutí. V objednávce stěžovatelka uvedla, že požaduje dodání nového stolu v původním obalu, a nikoliv vystaveného kusu. Za stůl uhradila částku 29 810 Kč, z čehož 2 000 Kč byla cena dopravy a instalace stolu.

3. Vedlejší účastnice provozuje internetový obchod. Na jeho webových stránkách jsou umístěny i obchodní podmínky, které se dle čl. 1.1 vztahují na kupní smlouvy uzavřené prostřednictvím webového rozhraní internetového obchodu. Součástí obchodních podmínek jsou mimo jiné informace o možnosti spotřebitelů odstoupit od kupní smlouvy ve lhůtě 14 dnů od převzetí zboží.

4. Vedlejší účastnice dne 27. 9. 2018 dodala stůl stěžovatelce v rozbalené krabici. Po instalaci stolu

si jej stěžovatelka spolu s jednatelem vedlejší účastnice prohlédla a v dodacím listu potvrdila převzetí stolu, aniž by mu vytkla jakoukoliv vadu. Následujícího dne stěžovatelka stůl reklamovala. Podle stěžovatelky totiž byla jedna z noh stolu odřená, a navíc nižší než zbylé nohy stolu, takže se stůl kýval; z těchto důvodů stěžovatelka žádala o výměnu za nový kus. Vedlejší účastnice reklamaci zamítla a poukázala mimo jiné na to, že v den dodání stolu na něm stěžovatelka nenašla žádné mechanické poškození.

5. Dne 18. 10. 2018 stěžovatelka odstoupila od kupní smlouvy. Vedlejší účastnice si od ní stůl odvezla, stěžovatelce však nevrátila plnou kupní cenu, ale pouze 27 030 Kč. Odečtená částka 2 780 Kč, tedy 10 % z kupní ceny stolu (bez ceny dopravy a instalace), podle vedlejší účastnice představuje náhradu škody za poškození nohy stolu. Protože byla stěžovatelka přesvědčena, že má nárok na vrácení plné kupní ceny, podala proti vedlejší účastnici žalobu na zaplacení 2 780 Kč s příslušenstvím k Obvodnímu soudu pro Prahu 3.

6. Vedlejší účastnice ve vyjádření před obvodním soudem uvedla, že se stěžovatelkou uzavřela distanční smlouvu, od níž stěžovatelka odstoupila. Částka 2 780 Kč, kterou vedlejší účastnice nevrátila stěžovatelce, podle vedlejší účastnice představuje náhradu za snížení hodnoty zboží dle § 1833 občanského zákoníku. Stůl totiž podle ní neměl při dodání poškozenou nohu a za tuto škodu odpovídá stěžovatelka. Vedlejší účastnice namítala, že stěžovatelka nedodržela svou povinnost plynoucí z obchodních podmínek, protože si při přebírání zboží dostatečně nezkontrolovala. Dle obchodních podmínek přitom platí, že pozdější reklamace výrobků se zjevnými vadami nebudou uznány. Dále vedlejší účastnice uvedla, že stůl měl výškově nastavitelné nohy a k poškození jedné z nich mohlo dojít v důsledku chybné manipulace ze strany stěžovatelky. Stěžovatelka oproti tomu namítala, že se obchodní podmínky na kupní smlouvu nevztahují, neboť byla uzavřena prostřednictvím e-mailové komunikace, a nikoliv internetového obchodu. Stěžovatelka odmítla, že by stůl poškodila, a dále uvedla, že o výškové nastavitelnosti nohou stolu nebyla poučena.

7. Obvodní soud pro Prahu 3 napadeným rozsudkem žalobu stěžovatelky zamítl. Podle obvodního soudu stěžovatelka s vedlejší účastnicí uzavřely kupní smlouvu e-mailem, a nikoliv skrze webové rozhraní internetového obchodu. Obchodní podmínky umístěné na těchto webových stránkách se tak na kupní smlouvu nevztahují. Podle obvodního soudu však stěžovatelka neprovedla včas řádnou prohlídku zboží dle § 2 104 občanského zákoníku. Odřená noha stolu je podle obvodního soudu zjevnou vadou, kterou stěžovatelka mohla odhalit již v den dodání stolu, a to zejména pokud by poškození této nohy navíc způsobovalo i nestabilitu stolu, jak stěžovatelka tvrdí. Obvodní soud poukázal i na to, že stěžovatelka "předem sama trvala na dodání zboží v originálním balení, nicméně přestože dodané zboží nebylo originálně zabaleno, zboží v otevřené krabici přijala. Pokud pro [stěžovatelku] bylo originální balení zboží tak zásadní, měla dodání zboží v neoriginálním balení odmítnout". Podle obvodního soudu se na případ nevztahuje ani § 2161 odst. 2 občanského zákoníku, podle něhož platí, že projeví-li se vada v průběhu šesti měsíců od převzetí, má se za to, že věc byla vadná již při převzetí. Podle obvodního soudu se totiž toto ustanovení vztahuje na případy, kdy se vada v průběhu šesti měsíců od převzetí teprve projeví, a netýká se zjevných vad zboží při převzetí. Jelikož stěžovatelka neprovedla včas řádnou prohlídku zboží, neuplatnila práva z vadného plnění včas ve smyslu § 2 112 občanského zákoníku, a proto jí nenáleží nárok na vrácení zbytku kupní ceny.

II. Argumentace stran

8. Podle stěžovatelky bylo napadeným rozhodnutím porušeno její základní právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále též jen "Listina") a podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva"), právo na ochranu vlastnictví podle čl. 11 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě a současně došlo k porušení zásady pacta sunt servanda plynoucí z čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky (dále též jen "Ústava") a dále k porušení čl. 90 a 95 Ústavy.

9. Přestože se v projednávaném případě jednalo o tzv. bagatelní spor, podle stěžovatelky věc dosahuje ústavněprávního rozměru a napadené rozhodnutí je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti. Stěžovatelka uvádí, že i když jí vedlejší účastnice dodala vadné zboží a porušila tím kupní smlouvu, nedomohla se stěžovatelka vrácení plné kupní ceny, neboť podle obvodního soudu neprovedla včas řádnou prohlídku zboží. Stěžovatelka namítá, že k prohlídce přistoupila druhý den po dodání zboží a že ještě ten den uplatnila práva z vadného plnění. Závěr, že došlo k opožděné prohlídce a opožděnému uplatnění práv z vadného plnění, je podle stěžovatelky založený na přepjatě formalistickém výkladu právní úpravy, který porušuje principy spravedlivého procesu. Dále stěžovatelka argumentuje, že ji obvodní soud "de facto ,trestá' za to, že byla ochotná vyjít vstříc [vedlejší účastnici] při přebírání neoriginálně zabaleného zboží".

10. Obvodní soud ve svém vyjádření pouze odkázal na obsah napadeného rozhodnutí.

11. Vedlejší účastnice navrhla, aby byla stížnost odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. Ve svém vyjádření poukázala na to, že napadené rozhodnutí se týká bagatelní věci. Opodstatněnost ústavní stížnosti připadá v bagatelních věcech úvahu jen v případě extrémního vybočení ze standardů pro skutkové a právní posouzení, k čemuž však v projednávané věci nedošlo, věc navíc z kvalitativního hlediska nepřesahuje kauzu samotnou. Stěžovatelka podle vedlejší účastnice nezpochybnila skutková zjištění a právní závěry učiněné na jejich základě jsou dle vedlejší účastnice dostatečně odůvodněny.

III. Hodnocení Ústavního soudu

12. Ústavní soud se nejprve zabýval tím, zda jsou splněny všechny předpoklady pro meritorní posouzení ústavní stížnosti. Vedlejší účastnice v této souvislosti namítla, že předmětem sporu před obvodním soudem byla bagatelní částka, a že by proto měla být ústavní stížnost odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. Stěžovatelka nepopírá bagatelní charakter částky, o níž byl veden spor, podle ní však věc přesto má ústavněprávní rozměr kvůli porušení jejího práva na spravedlivý proces. Ústavní soud ve shodě s vedlejší účastnicí i stěžovatelkou konstatuje, že částku 2 780 Kč s příslušenstvím, která byla předmětem civilního řízení, lze označit za bagatelní. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně uvedl, že často již bagatelní výše částky, o níž byl veden spor, svědčí o tom, že věc postrádá ústavněprávní rozměr, přičemž zásah Ústavního soudu by byl namístě jen ve výjimečných případech [viz např. nálezn sp. zn. III. ÚS 157/16 ze dne 9. 8. 2016 (N 150/82 SbNU 379), bod 11; všechna citovaná rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <https://nalus.usoud.cz>]. Současně ovšem platí, že bagatelnost sporu nelze hodnotit jen pouze podle výše částky, které se spor týkal. Vedle kvantitativního hlediska se totiž při posuzování bagatelnosti uplatňuje i hledisko kvalitativní. Dle nález sp. zn. III. ÚS 3725/13 ze dne 10. 4. 2014 (N 55/73 SbNU 89), bod 33, se v rámci tohoto posuzování hodnotí kromě intenzity porušení základních práv i to, nakolik má ústavněprávní otázka, která v daném případě vyvstala, relevanci pro další rozhodovací činnost obecných soudů. Obrazně to lze vyjádřit i tak, že se zkoumá "hodnota ústavního principu, který byl v řízení před obecným soudem narušen" [nálezn sp. zn. III. ÚS 2018/15 ze dne 19. 1. 2016 (N 11/80 SbNU 139), bod 20]. Projednávaný případ vyvolává důležité otázky týkající se ústavněprávního rozměru ochrany spotřebitele, jejichž řešení má navíc význam pro další rozhodovací činnost obecných soudů. Z těchto důvodů se Ústavní soud neztotožnil s námitkou vedlejší účastnice a věc podrobil meritornímu přezkumu.

13. Ústavní soud je při přezkumu vázán petitem ústavní stížnosti, ale nikoliv jejím právním zdůvodněním [viz např. nálezn sp. zn. II. ÚS 3764/12 ze dne 13. 5. 2014 (N 91/73 SbNU 517), bod 22; nálezn sp. zn. III. ÚS 1076/07 ze dne 21. 1. 2008 (N 14/48 SbNU 145), bod 25; nálezn sp. zn. IV. ÚS 787/06 ze dne 29. 1. 2007 (N 16/44 SbNU 201), bod 33]. Ústavnímu soudu proto nic nebrání zohlednit specifickou ochranu, která stěžovatelce jako spotřebitelce náležela při uzavírání distanční smlouvy o koupi stolu, včetně toho, že vnitrostátní úprava dotčené oblasti je výsledkem transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů,

kteřou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "směrnice 2011/83"), přičemž tato úprava tak představuje konkretizaci práva na ochranu spotřebitele dle čl. 38 Listiny základních práv Evropské unie (dále též jen "Listina EU").

A. Ochrana spotřebitele z vnitrostátního hlediska

14. Ochrana spotřebitele není v ústavním pořádku České republiky zakotvena v podobě samostatného ústavně zaručeného práva [viz podrobněji nálezu sp. zn. III. ÚS 3725/13 ze dne 10. 4. 2014 (N 55/73 SbNU 89), bod 44; nálezu sp. zn. III. ÚS 1996/13 ze dne 16. 7. 2015 (N 130/78 SbNU 57), bod 50]. Ústavní soud ovšem ve své judikatuře vychází z toho, že se spotřebitelé ve vztazích s podnikateli nacházejí v nerovném postavení vzhledem k odbornému zázemí podnikatele, jeho větší profesionální zkušenosti, lepší znalosti práva či snazší dostupnosti právních služeb pro podnikatele. Tato faktická nerovnost je důvodem k tomu, aby byla spotřebiteli jako slabší straně poskytnuta zvýšená míra právní ochrany. Jinak vyjádřeno, ochrana spotřebitele je jedním z projevů zásady ochrany slabší strany, která je součástí ústavního principu rovnosti dle čl. 1 Listiny, a to v materiálním pojetí [nálezu sp. zn. I. ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013 (N 183/71 SbNU 201), bod 19 a násl.; nálezu sp. zn. I. ÚS 3849/11 ze dne 12. 8. 2014 (N 151/74 SbNU 289), body 27-28; nálezu sp. zn. I. ÚS 3308/16 ze dne 19. 1. 2017 (N 16/84 SbNU 181, bod 17 a násl.; ve vztahu k ochraně zaměstnanců jako slabší strany srov. obdobně nálezu sp. zn. II. ÚS 1774/14 ze dne 9. 12. 2014 (N 221/75 SbNU 485); nálezu sp. zn. II. ÚS 3399/14 ze dne 16. 6. 2015 (N 112/77 SbNU 651), bod 18; nálezu sp. zn. I. ÚS 615/17 ze dne 10. 8. 2017 (N 148/86 SbNU 485), bod 50].

B. Ochrana spotřebitele z hlediska Listiny základních práv Evropské unie

15. Unijní právo na rozdíl od českého ústavního pořádku přiznalo ochraně spotřebitele povahu samostatného základního práva v čl. 38 Listiny EU. Než bude tato garance blíže rozebrána, je třeba se zaměřit na problematiku postavení unijního práva a Listiny EU jako jeho součásti z ústavněprávního pohledu.

a) Obecně k Listině základních práv Evropské unie

16. S ohledem na členství České republiky v Evropské unii došlo v souladu s čl. 10a Ústavy k přenosu některých pravomocí orgánů České republiky na Evropskou unii. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu toto ustanovení zároveň "otevřívá vnitrostátní právní řád pro působení [unijního] práva včetně pravidel týkajících se jeho účinků uvnitř právního řádu České republiky" [nálezu sp. zn. Pl. ÚS 50/04 ze dne 8. 3. 2006 (N 50/40 SbNU 443; 154/2006 Sb.)], jinak vyjádřeno tedy platí, že "[u]nijní právo proniká do českého právního řádu prostřednictvím čl. 10a Ústavy" [nálezu sp. zn. Pl. ÚS 45/17 ze dne 14. 5. 2019 (161/2019 Sb.), bod 53].

17. Z čl. 1 odst. 2 Ústavy, podle něhož "Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva", Ústavní soud současně dovodil požadavek na eurokonformní výklad národních právních předpisů včetně ústavních, tedy povinnost při více výkladových variantách volit tu, které je v souladu s právem Evropské unie [viz již nálezu sp. zn. Pl. ÚS 66/04 ze dne 3. 5. 2006 (N 93/41 SbNU 195; 434/2006 Sb.), body 79-83; srov. shodně např. nálezu sp. zn. Pl. ÚS 45/17 ze dne 14. 5. 2019 (161/2019 Sb.), bod 54]. Z hlediska unijního práva je tím naplňována zásada loajální spolupráce dle čl. 4 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii.

18. Povinnost moci soudní interpretovat a aplikovat vnitrostátní právo eurokonformním způsobem

Ústavní soud zdůraznil i v nálezu sp. zn. III. ÚS 1996/13 ze dne 16. 7. 2015 (N 130/78 SbNU 57), bod 47, který se týká povinnosti pojišťovny v případě úpadku cestovní kanceláře vyplatit spotřebiteli pojistné plnění v plné výši v souladu s unijním právem - tedy vrátit spotřebiteli všechny již uhrazené platby a prostředky na jeho návrat (body 2 a 37-41 citovaného nálezu). Na to Ústavní soud navázal v nálezu sp. zn. IV. ÚS 2370/15 ze dne 14. 6. 2016 (N 111/81 SbNU 755) a nálezu sp. zn. IV. ÚS 3092/16 ze dne 18. 7. 2017 (N 128/86 SbNU 195), vydanými ve skutkově obdobných případech, v nichž se spotřebitelé u obecných soudů nedomohli zaplacení plné náhrady. Ústavní soud v obou případech dospěl k závěru, že pokud obecný soud nezvolí eurokonformní výklad vnitrostátních předpisů, "nerespektuje mezinárodní závazky České republiky plynoucí z jejího členství v Evropské unii (čl. 1 odst. 2, čl. 10a odst. 1 Ústavy), porušuje právo stěžovatelů na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod". Protože se v dané věci jednalo o majetkový nárok, konstatoval Ústavní soud současně i porušení práva na ochranu majetku ve smyslu čl. 11 odst. 1 Listiny (nález sp. zn. IV. ÚS 3092/16, bod 25; obdobně nález sp. zn. IV. ÚS 2370/15, bod 20).

19. Vedle toho Ústavní soud dovodil, že za určitých okolností může nepoložení předběžné otázky Soudnímu dvoru představovat porušení práva na zákonného soudce dle čl. 38 odst. 1 Listiny či práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny [viz např. nález sp. zn. II. ÚS 1658/11 ze dne 29. 11. 2011 (N 202/63 SbNU 357), bod 14 a násl.; nález sp. zn. III. ÚS 2782/14 ze dne 20. 11. 2014 (N 213/75 SbNU 385), bod 16 a násl.; nález sp. zn. II. ÚS 4255/16 ze dne 26. 9. 2017 (N 181/86 SbNU 869), bod 15 a násl.]. Tato problematika ovšem není relevantní pro projednávanou věc.

20. Mezi prameny práva Evropské unie má pro činnost Ústavního soudu zvláštní význam Listina EU, kterou Ústavní soud ve své dosavadní judikatuře označil za součást referenčního rámce přezkumu [nález sp. zn. I. ÚS 2063/17 ze dne 23. 11. 2017 (N 217/87 SbNU 493), bod 21; nález sp. zn. IV. ÚS 3009/17 ze dne 9. 10. 2018, bod 13], za kritérium přezkumu [nález sp. zn. II. ÚS 3505/18 ze dne 3. 6. 2019, bod 45], případně zdůraznil nutnost nahlížet na věc také z hlediska Listiny EU [nález sp. zn. II. ÚS 443/16 ze dne 25. 10. 2016 (N 200/83 SbNU 209), body 30-36; nález sp. zn. II. ÚS 3505/18 ze dne 3. 6. 2019, bod 13].

21. Tato specifická role Listiny EU je důsledkem skutečnosti, že se jedná o katalog základních práv, který je - pokud jde o obsah - po všech stránkách srovnatelný s Listinou základních práva a svobod i s mezinárodními smlouvami o lidských právech, zejména pak Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, jež Ústavní soud ve své judikatuře zahrnuje do rámce ústavního pořádku od vydání nálezu sp. zn. Pl. ÚS 36/01 ze dne 25. 6. 2002 (N 80/26 SbNU 317; 403/2002 Sb.). Provázanost s ochranou lidských práv na ústavní úrovni i mezinárodní úrovni, a to s výslovným odkazem na Úmluvu o ochraně lidských práv, ostatně přímo zmiňuje i čl. 53 Listiny EU.

22. Současně je třeba připomenout, že Listina EU se stala součástí primárního práva EU na základě tzv. Lisabonské smlouvy, jíž byl změněn čl. 6 Smlouvy o Evropské unii tak, že přiznal Listině EU stejnou právní sílu jako zakládajícím smlouvám [podrobněji viz nález sp. zn. Pl. ÚS 19/08 ze dne 26. 11. 2008 (N 201/51 SbNU 445; 446/2008 Sb.), bod 190 a násl.]. Lisabonská smlouva je mezinárodní smlouvou ve smyslu čl. 10a Ústavy. Pro její ratifikaci tak bylo třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců a třípětinové většiny přítomných senátorů dle čl. 39 odst. 4 Ústavy, který stanoví totožné požadavky i pro přijetí ústavního zákona. Souhlas s ratifikací Lisabonské smlouvy pak v sobě zahrnoval i souhlas s tím, že se na jejím základě stane Listina EU součástí primárního práva EU, a na základě čl. 10a Ústavy bude takto působit i ve vnitrostátním právu. Procedura, na jejímž základě se Listina EU stala v této podobě z mezinárodního i vnitrostátního hlediska závaznou pro Českou republiku, tak byla v tomto ohledu srovnatelná s procedurou, jíž musí projít ústavní zákony (čl. 39 odst. 4 Ústavy) a jíž procházely mezinárodní smlouvy o lidských právech před tzv. euronovelou Ústavy provedenou ústavním zákonem č. [395/2001](#) Sb. (viz čl. 10 ve spojení s čl. 39 odst. 4 Ústavy ve znění účinném do 31. 5. 2002).

23. Zvláštní význam Listiny EU pro svou přezkumnou činnost Ústavní soud ostatně předestřel již v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 19/08 ze dne 26. 11. 2008 (N 201/51 SbNU 445; 446/2008 Sb.), v němž se zabýval dle čl. 87 odst. 2 Ústavy souladem Lisabonské smlouvy - a tedy i Listiny EU - s ústavním pořádkem. Ústavní soud se totiž vyjádřil o Listině EU jako o jednom z "pramenů základních lidských práv a svobod", přičemž zdůraznil, že v "případě kolize pramenů upravujících práva a svobody jednotlivců [ústavní soudy] postupují podle toho z nich, který přiznává jednotlivci vyšší standard ochrany" (bod 202 nálezu sp. zn. Pl. ÚS 19/08).

24. Lze tedy shrnout, že soudní moc má povinnost interpretovat a aplikovat vnitrostátní právo eurokonformním způsobem; že porušení této povinnosti již bylo Ústavním soudem považováno za porušení práva na spravedlivý proces (soudní ochranu) dle čl. 36 odst. 1 Listiny (viz nálezy sp. zn. IV. ÚS 3092/16, bod 25; nálezy sp. zn. IV. ÚS 2370/15, bod 20; rozebírané výše v bodě 18); a že v rámci pramenů práva Evropské unie má zvláštní postavení Listina EU, která je Ústavním soudem pokládána za součást referenčního rámce při jeho přezkumné činnosti.

25. Tyto principy se promítají i do požadavků kladených na rozhodovací činnost obecných soudů. Předpokladem k tomu, aby mohlo být vnitrostátní právo interpretováno a aplikováno eurokonformním způsobem, je to, aby obecné soudy vůbec zohlednily, že v příslušné věci jsou ve hře závazky vyplývající z práva Evropské unie. Zvláště významné je to v případě závazků plynoucích z Listiny EU, která je lidskoprávním katalogem a Ústavní soud ji považuje součástí referenčního rámce přezkumu. S ohledem na to je třeba vykládat čl. 4 Ústavy ve světle čl. 1 odst. 2 Ústavy a čl. 10a Ústavy, tedy vstřícně k závazkům plynoucím z práva Evropské unie, a to tak, že je povinností soudní moci v rámci poskytování ochrany základním právům a svobodám dle čl. 4 Ústavy dbát na dodržování závazků, které pro Českou republiku vyplývají z Listiny EU. Tato povinnost soudní moci představuje součást práva na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

b) Ochrana spotřebitele v Listině základních práv Evropské unie

26. Podle čl. 38 Listiny EU je v politikách Unie zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele. Toto ustanovení předpokládá, že (unijní) zákonodárce zajistí konkrétní úpravu ochrany spotřebitele. Prameny sekundárního práva, jakož i ustanovení vnitrostátního práva přijatá za účelem transpozice příslušných směrnic, jsou tak úzce spjata s garancí ochrany spotřebitele v čl. 38 Listiny EU. Jak již Ústavní soud uvedl, v nálezu sp. zn. III. ÚS 3725/13 ze dne 10. 4. 2014 (N 55/73 SbNU 89), bod 42, lze se čl. 38 Listiny EU dovolávat mimo jiné "pro účely výkladu" těchto aktů. Není třeba se zabývat otázkou, zda by bylo možné se samostatně domáhat práva na ochranu spotřebitele na základě čl. 38 Listiny EU v situaci chybějící prováděcí právní úpravy [srov. k tomu nálezy sp. zn. III. ÚS 3725/13, bod 42]. Z výše uvedeného tedy plyne, že nezohlední-li obecný soud ochranu spotřebitele dle čl. 38 Listiny základních práv Evropské unie a právní úpravu přijatou k zajištění této ochrany, postupuje v rozporu s čl. 1 odst. 2 ve spojení s čl. 10a a čl. 4 Ústavy České republiky, a porušuje tím právo účastníků řízení na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

C. Aplikace na projednávaný případ

27. V projednávaném případě stěžovatelka uzavřela s vedlejší účastnicí kupní smlouvu prostřednictvím e-mailové komunikace. Obvodní soud se v napadeném rozhodnutí zaměřil na způsob uzavření smlouvy. Dovedl totiž, že smlouva nebyla uzavřena prostřednictvím internetového obchodu vedlejší účastnice, a proto se na ni nevztahují obchodní podmínky tohoto obchodu. Navzdory tomu se obvodní soud nevěnoval otázce, zda s ohledem na způsob uzavření smlouvy na dálku (distančním způsobem) nedopadají na stěžovatelku jako spotřebitelku zvláštní ustanovení určená k její ochraně v souvislosti s uzavíráním těchto smluv. Přitom, jak bude vyloženo dále, kvůli způsobu uzavření smlouvy se na projednávanou věc vztahují ustanovení směrnice 2011/83 o smlouvách uzavřených na dálku, která byla transponována v § 1820 a násl. občanského zákoníku. Ačkoliv stěžovatelka neuvádí,

že by se této specifické ochrany dovolávala, a nevyplývá to ani z napadeného rozsudku, bylo úkolem obvodního soudu zohlednit tuto právní úpravu v souladu s čl. 1 odst. 2 ve spojení s čl. 10a a čl. 4 Ústavy, aby tak byly dodrženy závazky plynoucí z ochrany spotřebitele dle čl. 38 Listiny EU. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že v civilním řízení, navíc v tomto případě konaném pouze v jediném stupni, stěžovatelka neměla povinnost právně kvalifikovat nárok, který uplatňuje, to bylo - v souladu se zásadou *iura novit curia* (soud zná právo) - povinností obvodního soudu.

a) Relevantní úprava a aplikovatelnost Listiny EU

28. Na projednávanou věc se vztahují ustanovení směrnice 2011/83 týkající se ochrany spotřebitele v případě smluv uzavíraných na dálku, jež byla transponována v § 1820 a násl. občanského zákoníku. Podle čl. 2 bodu 7 směrnice 2011/83 je smlouvou uzavřenou na dálku "jakákoli smlouva uzavřená mezi obchodníkem a spotřebitelem v rámci organizovaného systému prodeje či poskytování služeb na dálku bez současné fyzické přítomnosti obchodníka a spotřebitele s výhradním použitím jednoho nebo více prostředků komunikace na dálku až do okamžiku uzavření smlouvy, včetně tohoto okamžiku". V projednávané věci nevyvstala pochybnost o tom, že předmětná kupní smlouva naplňuje všechny znaky smlouvy uzavřené na dálku ve smyslu směrnice 2011/83 včetně toho, že k prodeji došlo v rámci organizovaného systému prodeje na dálku. Vedlejší účastnice provozuje internetový obchod. Umožnila-li vedle toho stěžovateli uzavřít smlouvu mimo webové rozhraní tohoto obchodu, stále tím nevykročila mimo rámec svého organizovaného systému prodeje na dálku. Nedošlo ani k situaci, kdy internetové stránky pouze nabízejí informace o obchodníkovi, zboží nebo službách, které nabízí, a kontaktní údaje obchodníka, v níž by nešlo dle bodu 20 odůvodnění směrnice 2011/83 o uzavření smlouvy na dálku; v projednávané věci totiž probíhala komunikace mezi stěžovatelkou a vedlejší účastnicí prostřednictvím e-mailu a tímto způsobem došlo i k uzavření smlouvy.

29. Konečně je třeba podotknout, že definice smlouvy uzavřené distančním způsobem obsažená v § 1820 občanského zákoníku je oproti směrnici 2011/83 širší. Nezahrnuje totiž požadavek, aby k uzavření smlouvy došlo v rámci organizovaného systému prodeje či poskytování služeb na dálku; jinak řečeno, nejde o definiční znak distanční smlouvy. Je třeba podotknout, že tuto širší možnost uplatnění výslovně předpokládá bod 13 odůvodnění směrnice 2011/83, podle něhož "[č]lenské státy mohou obdobně uplatnit ustanovení této směrnice na smlouvy, které nejsou ,smlouvami uzavřenými na dálku' ve smyslu této směrnice, například z toho důvodu, že nejsou uzavřeny v rámci organizovaného systému prodeje či poskytování služeb na dálku." Ústavní soud bude dále užívat pouze označení smlouva uzavřená na dálku.

30. Ústavní soud ve své judikatuře vychází z toho, že Listina EU se dle svého čl. 51 odst. 1 "aplikuje výhradně v situacích, v nichž dochází k uplatnění unijního práva (,if EU law applies, the Charter applies)" [viz nálezy sp. zn. II. ÚS 443/16 ze dne 25. 10. 2016 (N 200/83 SbNU 209), bod 30; nálezy sp. zn. I. ÚS 615/17 ze dne 10. 8. 2017 (N 148/86 SbNU 485), bod 70; nálezy sp. zn. II. ÚS 3505/18 ze dne 3. 6. 2019, bod 45], přičemž tento přístup je v souladu s judikaturou Soudního dvora [viz rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 26. 2. 2013 ve věci C-617/10 Akerberg Fransson, bod 21; rozsudek ze dne 10. července 2014 ve věci C-198/13 Julián Hernández a další, bod 32 a následující; nebo z poslední doby např. rozsudek ze dne 18. 9. 2019 ve věci C-366/18 Ortiz Mesonero, body 49-51; srov. i stanovisko generální advokátky Sharpston z 12. 12. 2013 ve věci C-141/12 a C-372/12 YS a další, bod 86]. Jelikož na věc dopadají ustanovení občanského zákoníku, která jsou transpozicí směrnice 2011/83, jak bylo vyloženo v předchozích dvou bodech, dochází k uplatnění unijního práva, a proto se na věc aplikuje i Listina EU.

b) Specifika smluv uzavíraných na dálku

31. Prodej zboží i poskytování služeb na základě smluv uzavíraných na dálku jsou specifické tím, že spotřebitel nemá před uzavřením smlouvy možnost si ve skutečnosti prohlédnout dané zboží anebo

se seznámit s vlastnostmi dané služby. Aby byla tato nevýhoda vyvážena, přiznává právní úprava spotřebiteli v těchto případech právo ve lhůtě 14 dnů od smlouvy odstoupit (čl. 9 směrnice 2011/83; § 1829 občanského zákoníku), poskytuje tedy spotřebiteli přiměřenou dobu na rozmyšlenou, během níž má možnost nabyté zboží prozkoumat a vyzkoušet (rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 3. 2019 ve věci C-430/17 slewo, bod 33; rozsudek ze dne 23. 1. 2019 ve věci C-430/17 Walbusch Walter Busch, bod 45; rozsudek ze dne 3. 9. 2009 ve věci C-489/07 Messner, bod 20; srov. obdobně bod 37 odůvodnění směrnice 2011/83).

32. Právo odstoupit od smlouvy tak v těchto situacích představuje jeden z klíčových prostředků ochrany spotřebitele. Jeho účinnost ovšem závisí na tom, zda jsou spotřebitelé informováni o tomto svém právu, jakož i o podmínkách, lhůtách a postupech pro jeho uplatnění. Tyto informace tudíž mají pro spotřebitele zásadní význam [rozsudek ze dne 23. 1. 2019 ve věci C-430/17 Walbusch Walter Busch, bod 46]. Povinnost poskytnout tyto informace spotřebiteli před uzavřením smlouvy ukládá právní úprava obchodníkovi (podnikateli) [čl. 6 odst. 1 písm. h) směrnice 2011/83; § 1820 odst. 1 písm. f) občanského zákoníku]. Nesplnění informační povinnosti je spojeno s negativními důsledky pro obchodníka (podnikatele) a dalším posílením postavení spotřebitele. Jedním z těchto důsledků, který je v projednávaném případě významný, je omezení odpovědnosti spotřebitele za snížení hodnoty zboží.

33. Obecně platí, že i při odstoupení od smlouvy nese spotřebitel odpovědnost za snížení hodnoty zboží, pokud s ním nakládal jiným způsobem, než jaký byl nutný k tomu, aby se seznámil s povahou, vlastnostmi a funkcí tohoto zboží - právě k tomu má totiž právo dostoupit od smlouvy a s ním spojená lhůta sloužit. Toto pravidlo se ovšem neuplatní v případě, že obchodník (podnikatel) nepoučí spotřebitele o právu od smlouvy odstoupit (čl. 14 odst. 2 směrnice 2011/83; § 1833 občanského zákoníku). Jinak řečeno, spotřebitel, který nebyl poučen o právu odstoupit od smlouvy, nenese odpovědnost za snížení hodnoty zboží ani v případě, že s ním nakládal jiným způsobem, než jaký byl nezbytný k seznámení se s tímto zbožím.

c) Rozsah povinností stěžovatelky v projednávaném případě

34. Jak již bylo uvedeno, v projednávaném případě stěžovatelka uzavřela s vedlejší účastnicí kupní smlouvu prostřednictvím e-mailové komunikace, přičemž šlo o smlouvu uzavřenou na dálku. Žádné ze zjištění obvodního soudu ovšem nenasvědčuje tomu, že by vedlejší účastnice poskytla stěžovatelce informace o právu odstoupit od smlouvy. Obchodní podmínky, které jsou umístěny na webových stránkách internetového obchodu vedlejší účastnice, sice obsahují ustanovení týkající se práva odstoupit od smlouvy, avšak - jak dovedl již obvodní soud - kupní smlouva nebyla uzavřena prostřednictvím tohoto obchodu, a obchodní podmínky se na kupní smlouvu nevztahují. Nad rámec toho je třeba zmínit, že podle směrnice 2011/83 mají obchodníci v případě smluv uzavíraných na dálku nést kromě povinnosti zpřístupnit stanovené informace (čl. 8 odst. 1) i povinnost poskytnout tyto informace v rámci potvrzení o uzavření smlouvy na trvalém nosiči [čl. 8 odst. 7 písm. a)]. Hypertextový odkaz na obchodníkovy internetové stránky, který byl zaslán spotřebiteli, by ovšem za trvalý nosič mohl být dle Soudního dvora pokládán pouze tehdy, pokud by umožňoval spotřebiteli informace uložit takovým způsobem, že k nim může mít přístup po přiměřenou dobu a je mu umožněna jejich reprodukce v nezměněném stavu bez jakékoli možnosti jednostranně změnit jejich obsah prodávajícím (rozsudek ze dne 5. 7. 2012 ve věci C-49/11 Content Services, bod 43 a násl.).

35. Jelikož stěžovatelka nebyla poučena o právu odstoupit od smlouvy, nenese ve smyslu čl. 14 odst. 2 směrnice 2011/83 a § 1833 občanského zákoníku odpovědnost za snížení hodnoty zboží, a to i kdyby s ním nakládala jiným způsobem, než jaký byl nezbytný k seznámení se s tímto zbožím. To znamená, že i kdyby poškození nohy stolu způsobila stěžovatelka neodbornou manipulací s tímto stolem, jak tvrdí vedlejší účastnice, stěžovatelka by neodpovídala za takto způsobené snížení hodnoty zboží. Vedlejší účastnice tak nemůže požadovat náhradu za snížení hodnoty zboží. Úvahy obvodního

soudu o povinnosti prohlédnout zboží již v den dodání tak nejsou relevantní pro řešení projednávaného případu. V této souvislosti je třeba poukázat na to, že i vedlejší účastnice před obvodním soudem uzavřenou smlouvu hodnotila jako distanční (smlouvu uzavřenou na dálku) a uvedla, že si 10 % z kupní ceny ponechala jako náhradu za snížení hodnoty zboží dle § 1833 občanského zákoníku; přesto obvodní soud věc z toho hlediska nezkoumal.

36. V kontextu projednávané věci se není třeba zabývat otázkou, zda by stěžovatelka nenesla žádnou odpovědnost za snížení hodnoty stolu ani v případě, že by stůl užívala způsobem neslučitelným se zásadami občanského práva - tedy například pokud by jednala ve zlé víře, pokoušela se zneužít právo či se snažila úmyslně stůl poškodit. Ani vedlejší účastnice totiž netvrdí, že by ze strany stěžovatelky došlo k takovému jednání, je namítáno pouze to, že stůl byl poškozen neodbornou manipulací. Pro úplnost je třeba dodat, že Soudní dvůr ve vztahu k předchozí úpravě dle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, ve znění pozdějších předpisů, dovedl, že "nebrání tomu, aby spotřebiteli byla uložena povinnost zaplatit kompenzační náhradu za užívání tohoto zboží, pokud užíval uvedené zboží způsobem neslučitelným se zásadami občanského práva, jako jsou zásady dobré víry nebo bezdůvodného obohacení, za podmínky, že nebude ohrožen cíl uvedené směrnice a zejména účinnost a efektivita práva odstoupit od smlouvy" (rozsudek ze dne 3. 9. 2009 ve věci C-489/07 Messner, bod 29). Otázce, nakolik je tento přístup uplatnitelný v případech, na něž dopadá čl. 14 odst. 2 směrnice 2011/83, kdy nedošlo k poskytnutí informací o právu odstoupit od smlouvy, se není třeba podrobněji věnovat.

37. Jde-li o lhůtu pro odstoupení od smlouvy, vedle toho, že včasnost odstoupení nebyla nikým zpochybněna, je třeba zdůraznit, že při absenci poučení o právu odstoupit od smlouvy se lhůta pro odstoupení prodlužuje o jeden rok (čl. 10 směrnice 2011/83; § 1829 odst. 2 občanského zákoníku). Tato lhůta přitom bezpochyby dodržena byla.

38. Obvodní soud tedy nevěnoval pozornost skutečnosti, že stěžovatelka jako spotřebitelka uzavřela na dálku kupní smlouvu, avšak nebyla před uzavřením smlouvy na dálku informována o právu od smlouvy odstoupit. Při posuzování nároku stěžovatelky na vrácení kupní ceny v souvislosti s odstoupením od smlouvy obvodní soud na věc neaplikoval ustanovení občanského zákoníku, která transponují ustanovení směrnice 2011/83, zejména nepřihlédl k omezení odpovědnosti spotřebitele za snížení hodnoty zboží dle § 1833 občanského zákoníku v případě, že podnikatel nesplnil povinnost spotřebitele informovat o právu odstoupit od smlouvy dle § 1820 odst. 1 písm. f) občanského zákoníku. Obvodní soud tedy nezohlednil požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele dle čl. 38 Listiny EU a právní úpravu přijatou k zajištění této ochrany v případě smluv uzavíraných na dálku, čímž postupoval v rozporu s čl. 1 odst. 2 ve spojení s čl. 10a a čl. 4 Ústavy, a porušil tak právo stěžovatelky na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Stejně tak porušil ústavní princip ochrany spotřebitele jako slabší strany ve smyslu judikatury Ústavního soudu rozebírané výše v bodě 14, čímž rovněž porušil právo stěžovatelky na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

39. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona napadené rozhodnutí zrušil.

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)